

Periodi	Reliģiskais pamats	Tehnoloģijas	Māksla un arhitektūra
<p>Līdz 2. g.t. p. m. ē. Mītisko dinastiju periods.</p> <p>20. – 16. gs. p. m. ē. Sui dinastija (valstisko veidojumu sākumi)</p> <p>16. – 11. gs. p. m. ē. Šanas – Īņas valsts</p> <p>11. – 3. gs. p. m. ē. Džou dinastija</p> <p>221.-210. g. p. m. ē. Ciņu impērija (Imperators Šihuandi, valsts apvienošana)</p> <p>2. gs. p. m. ē. – 3. gs. m. ē. Haņu dinastija</p> <p>7. – 9. gs. Tanu dinastija</p> <p>10. – 13. gs. Sunu dinastija</p> <p>13.-14. gs. Juaņu laikmets</p> <p>14. – 17. gs. Minu dinastija</p> <p>17. gs. beigās – 20. gs. sākums Ciņu dinastija.</p>	<p>Ķīniešu reliģija sakņojas fetišismā, dabas spēku pielūgšanas kulta senākajās formās, senču kultā un totēnismā, kas cieši saistīts ar maģiju. Senajā Ķīnā bija izplatīta dabas pielūgšana, jo sevišķi zemes un kalnu kults.</p> <ul style="list-style-type: none"> Idzin jeb pārmaiņu grāmata (2.-1.g.t.p.m.ē.) – senākie raksti, kur atspoguļoti likumsakarības un dabas kārtība. Mēģināja izziņāt Visuma iekšējos ritmus un gribu, kas saistīti ar zīlēšanas praksi. Trigrammas – triju zīmju kombinācija. Heksagramma – trigrammu pāris, ar kuru palīdzību centās iztulkot un prognozēt dabas ritmos ieprogrāmēto notikumu gaitu. Debesu mandāts – tiek dots, ja cilvēks ievēro dabas kārtības noteiktos likumus. Garu ceļš – mūžībā aizgājušo senču ceļš. Ķīnieši kalpoja garu pasaulei, jo uzskatīja, ka apdvēseloja ir visa apkārtējā pasaule: gan meži, gan kalni un upes, gan debesis, vējš un pērkons. Cilvēka gars brīvību iegūs tikai pēc nāves. Tāpēc ir jādzīvo saskaņā ar Visumu, jārīko atbilstoši rituāli, kas deva iespēju izturēties ar cieņu pret gariem, tas dos svētību un veiksmi. <p>Konfūcisms:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ķīnas nacionālā reliģija. Dibinātājs Konfūcijs (551.-479. g.p.m.ē.). “Lielā mācība” - Konfūcija mācības par „patieso cilvēku” (djuņdzi morālie stūrakmeņi - godīgums, pieklājība, savaldība, taisnīgums, atklātība, čaklums, labsirdība). Humānisma mācība. Harmonijas un saskaņas principu attiecības starp tēvu un dēlu, vecāko un jaunāko brāli, vīru un sievu. Šis princips raisa jaunākā godbijīgu attieksmi pret vecāko un cienījamāko. Konfūcija mācības pamatkodols ietver nepārtrauktu savas personības izkopšanu. Viņš uzskata, ka pilnveidošana katram jāsāk ar sevi, tikai pēc tam ārēji. <p>Daoisms:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ķīnas nacionālā reliģija. Dibinātājs Laodzi (par reālu eksistenci drošu liecību nav) ap 6. gs. p.m.ē. Daoisma mācības būtība izklāstīta senajā teksta “Daodedzin”, kas tulkojumā nozīmē „Ceļš un tikums.” Šo tekstu esot radījis kāds vecs skolotājs Laodzi, par kura reālu eksistenci drošu liecību nav. Mācības nolūks – palīdzēt atrast cilvēkam veidu, kā pareizi un harmoniski iekļauties pasaules norisēs, precīzāk – ielaist tās sevī. Atbilde ir vienkārša un gudra - cilvēkam jābūt pieskaņoties dabas noteiktajai kārtībai, jo ne tikai cilvēks, bet viss pasaulē pakļauts lielajam dao. Dao – tas ir dabas likums, parādību un norišu pareizā plūsma. Simboliski to izsaka iņ-jaņ principu attiecības. Cilvēks jutiesies harmonijā ar sevi un pasauli tikai tad, kad nemēģinās ignorēt dabas likumus, nenovirzīsies no dao ceļa, pretējā gadījumā viņu gaidīs sāpes, ciešanas, iznīcība. Iņ-jaņ – divi pretēji kosmoloģiskie pamatprincipi Ķīniešu filozofijā. Iņ – negatīvais sievišķais; jaņ – pozitīvais vīrišķais. Visuma notiekošo pārmaiņu plūsma. <p>Čanbudisms:</p> <ul style="list-style-type: none"> Budisms Ķīnā mūsu ēras 1. gs. ienāca no Indijas. 5. gs. attīstās dzenbudisma filozofiskā tradīcija (Ķīnā to dēvē ar čanbudismu). Čanbudisma filozofija saistīta ar savu garīgo spēju izkopšanu, ar savas būtības atrašanu, tuvinoties dabas dvēseles dziļākajiem noslēpumiem. Māca par prāta atbrīvošanu. To panāk tikai ar meditāciju. Meditācija – īpašs prāta stāvoklis, kas ārpus vārdiem un domām ved uz atklāsmi, apskaidrību. Dzens – pēc pašu dzena sekotāju vārdiem – ir atklāsmē viņpus vārdiem un zīmēm; pieredze, kas nododama no sirds uz sirdi un ved uz apskaidrību. Dzenbudisma literatūra rosinājusi īpašu poētisko formulu veidošanos, kuru uzdevums – intuitīvi tuvoties patiesībai, noklusējot pateikt nepasakāmo, radot priekšnoteikumu prāta atbrīvošanai no loģiskās domas. Dzenbudisms neprasa aiziešanu no dzīves ikdienas, tieši otrādi – mācoties uztvert dabas vienkāršo cildenumu, izsmalcināt savu gara pasauli un darīt pilnvērtīgāku, garīgāku saskarsmi ar saviem līdzcilvēkiem, citiem vārdiem, mainot sevi, mainīt pasauli. 	<p>Ķīniešu četri diženi izgudrojumi:</p> <ul style="list-style-type: none"> Papīra izgudrošana – savos pirmsākumos papīrs tika izgatavots no lupatām un koka mizas. Ķīniešiem vissenākās grāmatas sarakstītas gan uz zīda, bambusa u.c. Grāmatu iespiešana – radās iespiešanas pārvietojamais šrifts. Pirmās bija māla lītaras. Tad izmantoja jau metāla šriftu. Vēlāk izdomāja daudzkrāsu iespaidumu. Pamattekstu iespieda melnā krāsā. Šaujampulveris ir pasaules vēsturē pirmā eksplozīvā ķīmikālija. Magnētiskais kompass - navigācijas instruments. Kompassa pirmsākumi meklējami Ķīnā, kur to izmantoja jau pirms 2 t.g. <p>Citi izgudrojumi:</p> <ul style="list-style-type: none"> Melna laka – darvas šķīdums, kas noklāj ar cietu spīdošu plēvi kādu virsmu. Tika izmantots mākslas izstrādājumu apstrādē. Kaligrāfija – Ķīnas rakstība ar otiņu uz zīda vai papīra. Ksilogrāfija – kokgriezuma novilkumi. Lielais Ķīnas kanāls – tas savieno valsts Z un D daļas un ir pasaulē garākais mākslīgais ūdensceļš. Būvniecība aizsākās 7. gs. p. m. ē., pabeigta 15. gs. Kopgarums – 1700 km. Šodien kanāls ir rekonstruēts. Ķīna ir zīda dzimtene. Zīda iegūšanas tehnoloģiju izgudroja senajā Ķīnā. Zīds - diegi, kurus iegūst no zīdtauriņu kāpura kūniņām. Zvaigžņu katalogs, kurā bija fiksēts ap 800 zvaigžņu. Adatu terapijas pamattiecīji. 	<p>Janšao keramika</p> <p>Porcelāns</p> <p>Arhitektūra:</p> <ul style="list-style-type: none"> Plānveidīga pilsētībūvniecība (aplis – debesis, kvadrāts – zeme, stingri kanoni). Lielais Ķīnas mūris (sāka celt Šihuardi, 750 km garumā, 10 m augstumā, 5-8 m platumā, ik pēc 100 m sargtorņi, ceļš). Ap 16. gs. 4000 km celtniecību pārtrauca. Klīšu tempļus. Klosterus. Jumti ar uzliektiem galiem, kārniņu jumti. Pagoda – (koka, akmens, dzelzs) budisma relikviju memoriāli. Simbolizē – garīgas apskaidrības posmus ceļā uz apskaidrību). Piemēram, Lielā meža zosu pagoda 652.-704. g. Kapenes (milzīgas pazemes izbūves vairākos stāvos). Piemēram, Šihuandi kapene. <p>Lielā meža zosu pagoda</p> <p>Šihuandi kapenes terakotas armija.</p> <p>Šihuandi kapene.</p> <ul style="list-style-type: none"> Peķīnā “Aizliegta pilsēta”- imperatora rezidence (pils, labirinti, krāsas (sarkana – sviņīgums, triumfs, bagātība un gods, dzeltens – zems, Visuma centrs, simbolizēja augstu stāvokli un rituālu)). Bija aizliegta ieeja gandrīz 500 gadu. <p>Tēlniecība:</p> <ul style="list-style-type: none"> Budas skulptūras. Šihuandi kapene – terakotas armija (ap 7000 karavīru, 500 zirgi, 130 kaujas rati) dabiskā lielumā. <p>Glezniecība:</p> <ul style="list-style-type: none"> Glezniecība uz zīda ar otu un tušu (formāts – horizontāls, vertikāls, tīstokļu glezniecība), tēmas – cilvēks un daba, putni, ziedi, cilvēki, kalni, ūdens + kaligrāfija (teksts, uzraksti). Mākslinieki Vans Veins (kaligrāfs, ieviesa monohromu glezniecību) un Go Si. Ksilogrāfija (kokgriezuma novilkums)– attēls ir iegravēts kokā un pēc tam tiek veikts novilkums. Monohroms – vienkāršsains. Polihroms – daudzkrāsains. <p>Terakotas armijas karavīrs.</p> <p>Gleznojumi uz zīda.</p>
	 <p>Konfūcijs</p> <p>Laodzi</p> <p>Buda</p> <p>Iņ-jaņ simbols</p> <p>Daoisma simbols</p>		